

Edu tagab majanduskeskkonna arendamine

Juhan Parts (RiTo 9), majandus- ja kommunikatsiooniminister, Isamaa ja Res Publica Liit

Eesti majanduse lähiaastate väljakutse on ümberorienteerumine teadmismahukate toodete ja teenuste pakkumisele. Selleks peavad ettevõtted tegema suuri investeeringuid ning riik paigutama kapitali rohkem tehnilisse kõrgharidusse.

Kui võrrelda majanduse tõusu- ja langusfaase öö ning päeva vaheldumisega, tundub Eesti viimase seitsme-kaheksa aasta arengule tagasi vaadates, et oleme elanud polaarpäevas, kui päike silmapiirist allapoole ei vaju. Euroopa Liiduga ühinemisele järgnenud ja veel mõnda aega kestev konvergens ehk palkade ja hindade ühtlustumine teiste liikmesriikidega on üks põhjusi, miks nii mõnigi näitaja Eestis lihtsalt pidi üles minema. Eesti majanduse hea käekäik on olnud mõistliku majandus- ja ettevõtluspoliitika ning olulisel määral ka laiemalt meile soodsate arengute tulemus. Viimaste all pean silmas investorite julgust oma kapitali arenevatesse turgudesse paigutada, aga ka erakordselt soodsaid krediitingimusi. Euribori rekordmadalale tasemele jõudmisega samal ajal surus terav pankadevaheline konkurents laenuklentide pärast ka riskimarginaalid väga madalale. See tegi Eestist ühel hetkel näiteks eluasemelaenude poolest ühe maailma väikseimate intressidega riigi. Majandusanalüütikud on jõudnud seda juba nimetada perioodiks, mida me niipea enam ei koge ning mille üle tagantjärele võib vaid imestust avaldada.

Polaarjoonest põhja poole jäävatel aladel järgneb polaarpäevale polaaröö. Kui kaua meie majanduses polaarpäev jätkub ja kas sellele järgneb polaaröö või läheb majanduse areng edasi mingis sootuks teises rütmis, on küsimus, mida üritavad ära arvata ettevõtjad, finantsinvestorid, pangad ja iga majanduslikult mõtlev inimene. Et kõik need arvajad on ühtlasi osalised oleviku ja tuleviku kujundamises, ei ole ootuste ja käitumise vahel tekkiva vastassuunalise mõju tõttu äraarvamine lihtne, eriti kui ennustada mingi majandusliku suundumuse kulmineerumist. Riik ei pruugi olla kõige parem prognoosija, kuid eduka majanduspoliitika ajamine on võimalik ka selgeltnägemisvõimet evimata. Väga laias plaanis on üsna kindel, et riigi majandusarengu edukuse määrab see, kas tegu on hea majanduskeskkonnaga. Väikeriigi puhul ja globaliseerumist arvesse võttes on tähtis ka olukord regioonis laiemalt ning tähtsamatel eksportturgudel.

Selles kontekstis on tähtis, et valitsusel on kindel plaan, kuidas Eesti majanduse konkurentsivõimet suurendada. Plaani kohaselt tuleb tööjõuturg muuta paindlikumaks, soodustada investeerimist ja säästmist ning arendada loovmajandust. Vajalik on kindlustada ettevõtjate võrdne kohtlemine ja aus konkurents ning vähendada korrupsiooni.

Väljakutseks on kohaneda muutuvate oludega

Eesti majandus on kodumaise nõudluse ning välisinvesteeringute ja -kaubanduse suurenemise toel arenenud kiiresti. 2006. aasta sisemajanduse kogutoodangu kasvuga (11,4%) kuulub Eesti esimeste hulka mitte ainult Euroopa riikide seas, vaid on üks maailma kiireima arenguga riike. Märkimisväärselt on kasvanud ka tööhõive – 2006. aasta lõpuks kahanes töötuse määr 5,9%-ni ning kohati on tööpuudus asendunud tööjõupuudusega.

Kiire arengu varjukülg on kohatine tasakaalustamatus ja oht, et majandusotsuseid, eriti laenuvõtmist, mõjutavad liialt optimistlikud tulevikuootused. 2007. aasta algul võib siiski märgata, et nii Eesti elanikud kui ka ettevõtted hakkavad mõistma liigse laenamise kaasneda võivaid ohte. Eesti majanduse tõeline väljakutse lähiaastail on ümberorienteerumine teadmismahukate toodete ja teenuste pakkumisele. Juba mõnda aega on märke sellest, et kiiresti kasvanud palgad muudavad inimtöäjõumahukate ettevõtete konkurentsivõime püsivaks. Eesti majanduse proovikivi on, kas meie ettevõtted on edukad eksportijad. Tootlikkuse suurendamiseks ja konkurentsivõime püsivaks peavad ettevõtted tegema lähiaastail kapitalimahukaid investeeringuid. Seetõttu on tähtis, et ka riigi ettevõtlus- ja innovatsioonipoliitika keskenduks ekspordi suurendamisele.

Mitmete uuringute järgi on töajuturu vähenemine paindlikkus üks Eesti majanduse konkurentsivõimet kahandavaid tegureid. Valitsus kavatses sellele kriitikal asjakohaselt reageerida ning esitada Riigikogule uue töölepingu seaduse eelnõu. Töösuhete paindlikum regulatsioon on nii tööandjate kui ka töötajate huvides, sest see aitab tagada suurema tööhõive.

Maksundust silmas pidades on kokku lepitud, et Eesti säilitab ettevõtjatele atraktiivse maksusüsteemi, mille kohaselt ei maksustata ettevõtlusse reinvesteeringuid kasumit tulumaksuga. Eesti eelarvepoliitika jääb jätkuvalt konservatiivseks, hoidutakse ka avaliku sektori palkade liiga kiirest tõstmisest. Rahandusministeeriumi kavandatud maksupoliitilised meetmed annavad loodetavasti võimaluse euro kasutusele võtta.

Arendada teadmispõhist majandust

Valitsus on võtnud eesmärgi suurendada 2011. aastaks teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile tehtavad kulutused 2%-ni ning 2015. aastaks 3%-ni sisemajanduse kogutoodangust. Poole vajalikust rahast tagab riik eelarve kaudu, teise poole investeerivad ettevõtjad. Praegust olukorda innovatsiooni alal võib pidada lootustandvaks, kuid probleemiks on eri komponentide ebaühtlane areng. Näiteks kuulub Eesti info- ja kommunikatsioonitehnoloogiasse tehtud investeeringute osas Euroopa paremiku, kuid intellektuaalse omandi valdkonnas, nagu patentide kaitsmine, on arenguruumi küllaga. Eesti peab tunduvalt enam investeerima sellesse, et meil oleks rohkem tehnilise kõrgharidusega ülikoolilõpetanud ning et meie leiutajate loomepotentsiaal paremini realiseeruks kaitstud patentidena.

Eesti käivitab Soome Sitra eeskujul Eesti Arengufondi, et toetada algatusi, mis aitavad moderniseerida riigi majandust. Fond hakkab investeerima alustamisjärgus teadus- ja tehnoloogiamahukatesse Eesti ettevõtetesse. Tahan rõhutada, et investeerimistegevuses on fondi ees seisev ülesanne ambitsioonikas: Eesti Arengufond peab oma investeerimiskapitali käsitlema kui "tarka raha", mida paigutatakse tehnoloogiaettevõtetesse, et ajakohastada Eesti majanduse struktuuri, suurendada ekspordi ja luua juurde kõrget kvalifikatsiooni nõudvaid töökohti. Arengufondi teine töösuund on arenguseire, mille puhul on tegemist riiklike strateegiliste uuringute mõtestatud ja süsteemse korraldamisega, mis annab otsustajatele paremat informatsiooni majanduspoliitiliste otsuste langetamiseks. Esimesel

aastal on arenguseire suunatud sellele, et leida kuni kuus valdkonda, milles Eesti võiks tulevikus konkurentsivõimeline olla.